

Groots en intens **SNORKELLEN TUSSEN JAGENDE ORKA'S**

Ik kan me niet herinneren dat ik ooit eerder zoveel spanning voelde voor een duik. De rest van de groep is gehuld in dikke neopreen droogpakken met loodharnassen. **Wij staan in ons natpak. Over het pak een dikke trui en winddichte jas. De rand van de boot is bedekt met ijs en in het water drijven ijsschotsen. Ik betwijfel sterk of wij de juiste keuze hebben gemaakt voor onze snorkelexpeditie met orka's.**

Adrenalinestoot:
de eerste staartvin
is zichtbaar.

DE WALVISSEN RAKEN JE NIET AAN: ZE HEBBEN EEN STERK BEWUSTZIJN EN WETEN DAT WIJ ONDER WATER NIET KUNNEN ADEMEN

deze magnifieke dieren overweldigden me. Eén dier maakt zich los van de groep en zwemt naar me toe. Ze draait zich iets opzij en zwemt op 2 meter afstand voorbij, mij even goed opnemend. Ik zie haar oog diep in de mijne kijken en ik voel me nietig, maar ook de gelukkigste en meest bevoorrechte mens op aarde. Haar oog is anders dan ik me had voorgesteld. Ik zie een pupil met een grijzige iris. Ik heb contact met een orka die hiervoor kiest uit vrije wil. Pure nieuwsgierigheid. Het moment is zo voorbij en ik blijf even in het water om bij te komen.

Dan zwem ik weer richting de groep om te kijken hoe ze op de haringen jagen. Onder mij en zo ver het oog reikt, zie ik deze vissen rondzwemmen. Het zijn er miljoenen. Ze vormen een grote school op 3 meter diepte. De orka's zwemmen er zijwaarts langs en eronderdoor. Soms ondersteboven, zodat de witte buik zichtbaar is. Ze blazen gordijnen van bellen en ze slaken harde kreten. Ze klappen met hun staart op het water; dat alles om de haringen bang te maken en ze te laten samenscholen. Wanneer de haringen dichter en dichter op elkaar gaan zwemmen richting oppervlakte, slaan enkele orka's met hun staart een haring dood of worden ze verdoofd. Een ander deel van de groep

bewaakt de school zodat de vissen niet meer uit elkaar schieten. Wij zijn getuige van deze sublieme jachttechniek en door mijn dikke cap hoor ik de communicatie tussen de dieren onderling. Dan een ander, lager geluid. Ik zie vanaf de zijkant een witte borstvin en realiseer me dat er op een paar meter afstand een enorme bultrug voorbij zwemt. Als de school orka's verder trekt, gaan wij weer richting de boot. Casper gebaart en naast ons verschijnen 4 bultruggen. Dan de boot op. Ik ben de laatste van de vier snorkelaars. Ik pak de rand van de boot en dan hoor ik Valentin, een reisgenoot, roepen en wijzen. Ik draai mij razendsnel om en zie een bultrug, zo groot als een flatgebouw heel rustig omlaag glijden. Het oog kijkt mij even aan zonder al teveel interesse. Deze walvis is op zijn weg en ik ben slechts een ruis in het geheel.

SPY HOP

Wij klimmen aan boord en hoewel het water -1 is en wij zeker drie kwartier in het water hebben gelegen, voel ik nog niet veel van de kou. Wat is dit een ongerepte wildernis. In feite is dit een haringtrek, die je kunt vergelijken met een Sardine Run in Afrika. Zodra de orka's een bait ball hebben gevormd, profiteren hier de vinvissen en de bultruggen van. Boven de

De motoren worden gestart en we varen de haven uit. Mijn hart slaat nog iets sneller. De wind is ongenadig en ik trek mijn neck snug over mijn neus. Alleen mijn ogen zijn nog zichtbaar. Het is -8 in Andenes, Noord-Noorwegen, en snijdend koud door de wind. Met een grote snelheid schieten wij over het water. Iedereen zit schrijlings op het zitje, een gebogen handvat voor houvast, dit is varen zoals het bedoeld is. De motor valt terug en wij zien de eerste zwaardvinnen. Een adrenalinestoot van het puntje van mijn kruin tot in mijn tenen. «Zijn jullie klaar?» brult kapitein Marten. Nee, nog niet! Mijn jas blijft hangen aan mijn dikke wanten. Ik kijk Eve - onze gids en marien bioloog - aan en ze helpt me uit mijn jas en trui. Ik schiet mijn vinnen

aan, spuug in mijn bril en dan hoor ik: «Jump, jump!» Ik gooi mezelf overboord en verwacht een ijskoude steek maar die bereikt alleen mijn voeten en benen, de rest blijft droog. Ik kijk verwilderd om mij heen. Niets. Ik zie de bodem op een meter of 10 onder mij en het zicht is goed. Wij gaan weer aan boord. De orka's zijn razendsnel. Even later springen we nog twee keer, weer niets. Er is geen trap en je moet snel zijn. Iedere keer klauter ik aan boord. Het is fysiek een enorme inspanning maar door het natpak ben ik wel flexibeler en sneller dan in een droogpak. De twijfel over onze keuze zakt wat weg. Na een paar keer springen heeft iedereen zijn plekje gevonden en is de drill snel en soepel uit te voeren. Ik zit op de tube van de RIB met één been binnen- en één been buitenboord en wacht op het magische woord 'jump'.

INTENS

Overall waar ik kijk, zie ik orka's en bultrugwalvissen. Op meerdere plaatsen op zee zie je de enorme condenswolken van de uitademende reuzen. Een groep orka's nadert de boot. Wachten... ik zet me schrap... wachten nog... De zwaardvinnen komen steeds dichterbij en mijn hart kan niet sneller slaan dan dat het nu doet. Dan komt er ineens een bultrug boven, vlak bij de boot. Dit is zo groots en imponerend. Ik focus me weer op de zwaardvinnen, de groep is nu op een paar meter afstand. Wat zijn die zwaardvinnen enorm! «Nu», schreeuwt Marten. Ik gooi mezelf acuut overboord. Door de plons zie ik in eerste instantie alleen luchtbellens en dan zit ik midden in een groep orka's. De schoonheid en de souplesse van

Het is -8 en snijdend koud in Andenes.

Ik realiseer me dat er op een paar meter afstand een bultrug voorbij zwemt.

EEN VROUWTJESORKA DRAAIT HAAR HOOFD EN WIJ KIJKEN ELKAAR AAN, WEDERZIJDSE INTERESSE

cirkel hangen de meeuwen die wachten op een makkelijk maaltje. Op enige afstand van de boot komt een orka recht op uit het water, dit wordt 'spy hoppen' genoemd. Het is een prachtig gezicht om de witte onderkant van de orka te zien. Het dier blijft een tijdje zo staan en zakt dan terug onder het wateroppervlak. Eve legt uit dat ze dit gedrag vertonen om te kijken wat er zoal gebeurt boven water. Als er boten in de buurt van een bait ball zijn, zie je ze spy hoppen. Het zicht van de orka is zowel onder als boven water goed. Voor mij is het de bevestiging dat het zeer intelligente dieren zijn, maar ook nieuwsgierig en speels. Ik had verwacht angstig te zijn bij het zien van orka's in het water, maar ik voel geen angst, uitsluitend fascinatie en bewondering voor deze dieren. We varen terug naar de haven van Andenes en de kou begint dan toch tot mijn lichaam door te dringen. Mijn tenen en handen zijn gevoelloos en ik begin te klappertanden. Aan wal loop ik zo snel mogelijk naar het huisje en stap met pak en al onder de douche. Als mijn tenen en vingers beginnen te ontdoien, doet het even verschrikkelijk pijn maar al snel ben ik weer op temperatuur en schuif aan bij de tomatensoep in de Brygga. Wat een dag...

KLEURENPRACHT

Voor kapitein Marten en voor ons - naast Casper en ik, zijn er nog drie mensen die het snorkelen uitproberen - is deze week een avontuur en een onderzoek of de snorkelexpeditie aan te bieden is op de Nederlandse markt. Het vraagt qua logistiek en veiligheidsregels meer van de kapitein en gidsen aan boord. Normaal gesproken trekken de mensen een overlevingspak aan en bewonderen de zeezoogdieren vanaf de boot. De dagen in januari zijn kort hier in Andenes, dat 300 kilometer boven de poolcirkel ligt. Het wordt licht rond 9 uur en donker rond 4 uur, dat is wennen in het begin. De zon komt niet hoog aan de horizon maar als ze in de ochtend opkomt, is dat een explosie aan kleuren. Van intens oranje naar zachtgeel, dat de wolken en de met sneeuw bepoederde bergen zachte pasteltinten geeft en het water nuances in alle kleuren grijs en blauw die er zijn. De tweede dag op zee is in de middag. Het is bewolkt en er staan flinke golven. We duiken weer het water in en het is mentaal een grotere uitdaging. Doordat er minder licht in het water valt, schrik je soms op van een orka of een bultrug die ineens onder je zwemt. Alleen Casper en ik zijn in het water. Dan zie

In Andenes leeft een grote populatie orka's. De dieren leven in een sterk ontwikkelde sociale structuur en blijven een leven lang bij elkaar. De vrouwtjes zijn het belangrijkste in de hiërarchie. Aan de top staat het oudste vrouwtje. De orka kent een menopauze. In haar vruchtbare leven brengt zij ongeveer 5 tot 6 jongen voort. Iedere familie kent een eigen dialect. Ze waken zelf voor inteelt door mannetjes te kiezen uit andere populaties, die een ander dialect hebben. Orkafamilies zijn te onderscheiden door hun unieke oog-, en zadelpatch. Onderzoekers gebruiken foto-identificatie door de zwaardvin en de zadelpatch te fotograferen. De mannetjes worden tussen de 40-45 jaar oud. De vrouwtjes kunnen ouder worden, circa 60 jaar. In Canada leeft Granny die over de 100 jaar oud is. De orka behoort tot de familie van de dolfijnen.

OMGEVALLEN ZWAARDVIN

Orka's in het wild zwemmen grotendeels onder water. Door de druk van het water blijft hun zwaardvin recht op staan. Orka's in gevangenschap

brengen de meeste tijd boven water door met als gevolg dat de vin door de zwaartekracht inzaakt. Er zijn gevallen bekend van orka's in het wild die ook een omgeslagen rugvin hebben maar men weet niet precies waardoor dit is veroorzaakt, het is ongewoon. Zwaardvinnen van de mannetjes kunnen 1.70 meter lang worden en bevatten geen bot. De zwaardvinnen van de vrouwtjes zijn beduidend kleiner. Het is dus een fabel dat de zwaardvin van een orka gaat hangen doordat het dier zich ongelukkig zou voelen in gevangenschap. Maar bedenk je, voordat je een bezoek brengt aan een amusementspark waar orka's gevangen zitten, dat een orkafamilie levenslang bij elkaar hoort. Een dier isoleren en uit zijn familie halen is dus verschrikkelijk. Orka's kennen een zo sterke sociale structuur, dat een familielid die door een handicap niet meer kan jagen, maar nog wel kan meekomen met de groep, gevoerd wordt. Zij voeren onderling een unieke communicatie, ze hebben zelfbewustzijn en ze zijn hoog intelligent.

Wat doen jullie daar? Een orka houdt de boel in de gaten.

ik aan de oppervlakte twee enorme ruggen op me afkomen. Ik ben niet snel in het woelige water en ik probeer uit de koers van de twee walvissen te komen, wat niet lukt. Ik betrap mezelf op een gil door mijn snorkel en weet niet goed wat te doen, dan duiken de twee ruggen onder en glijden de twee bultruggen onder mij door. Marten had ons al verteld dat de walvissen je niet aanraken. Ze hebben een sterk bewustzijn en weten dat wij slechte

zwemmers zijn die niet kunnen ademen onder water. Zo groot als de walvissen ook zijn, in het water bewegen ze zich uitermate snel en soepel en zullen ze je ontwijken. Nu is Casper degene die helemaal overdonderd is door het oogcontact. Hij blijft maar herhalen. «Hij keek me echt gewoon aan!» Als ik aan boord probeer te klimmen, let ik niet voldoende op het ritme van de golven en klap met mijn ribben hard op de rand van de boot

Overal om ons heen zwemmen walvissen.

met een paar gekneusde ribben als gevolg. Een domme beginnersfout, die ik mezelf behoorlijk kwalijk neem. Ik heb lang genoeg op een boot gewerkt om te weten dat je moet wachten op een golf.

VERBOD

Ik word wakker van een gierende wind om het huisje en vraag me af of we de zee op kunnen. Marten heeft zijn vooronderzoek gedaan en besluit uit te varen. Het spookt buitengaats. We staan in duikuitrusting klaar en houden ons vast. De RIB slaat met harde klappen op de golven en iedereen is kletsnat door het opspattende water. Het is net een achtbaan en daardoor onverantwoord om het water in te gaan. Wij krijgen een verbod van

Het Noorderlicht is adembenemend.

de kapitein. Rest ons, met een beetje pijn in het hart, vanaf de oppervlakte te genieten van een groep orka's en vinvissen. De grote vinvis is de op één na grootste walvis ter wereld. Als je het kleine rugvinnetje ziet, is tweederde van de vinvis al voorbij gezwommen. Die gedachte is duizelingwekkend. Ze zijn echt gigantisch. Op de vierde dag trekt de wind nog meer aan met als gevolg dat we in de haven blijven. Tijd om het alternatieve programma te onderzoeken. Op anderhalf uur rijden vanaf Andenes vind je Inga Sami Siida, de enige Sami-familie met rendieren in de omgeving. In een houten Gamme - een gebouw dat lijkt op een Tipi - krijgen we uitleg over de cultuur en zingt rendierhoedster Laila meerdere Joik-liederen.

De zadelpatch is duidelijk zichtbaar (onder). De dagen zijn kort in deze ongerepte wildernis.

Dit lijkt op jodelen en er zit wel vaak een boodschap in verwerkt. Daarna mogen we de rendieren voeren, die in de winter omheind staan om bijgevoerd te worden. In de zomer trekken de Sami de rendieren achterna de bergen in. Met een kleine boot varen we de volgende dag het Fjord in om zeearenden te spotten. Al snel naderen er 2. De spanwijdte is 2 tot 2,5 meter. Het lijf en de vleugels in warme tinten bruin, een gele snavel en een licht oog geven deze roofvogel een koninklijk en krachtig uiterlijk. Er wordt een aanval ingezet. De arend vouwt eerst zijn klauwen naar achter om het water aan te raken en de exacte locatie te bepalen, daarna beweegt hij ze naar voren en grijpt de vis. Rond 9

uur in de avond worden de fotografen onder ons onrustig. Om de 10 minuten wordt er een deskundige blik naar de hemel geworpen of het Noorderlicht verschijnt. Wij hebben deze week veel geluk en zien vrijwel iedere avond het Noorderlicht variërend in intensiteit. Het begint met een lichtgroene band. Het licht is soms statisch, soms dansend in intense kleuren groen en wat rood. Naast de camera nemen wij een thermosflesje drank mee om warm te blijven en zo staan wij te genieten van een prachtig natuurspektakel.

ORKA-ONTBIJTJE

Onze laatste dag nadert snel. De weergoden zijn ons gunstig gezind. Een

De zwaardvinnen van de mannetjes kunnen 1.70 meter lang worden.

Observatie en plaatsbepaling van de walvissen vanuit de vuurtoren.

Koninklijk en krachtig. Dat is de zeearend.

prachtige zonsopgang en een vlakke zee. Het is de bedoeling om een lange trip te maken om de verloren vaardag in te halen. Al hebben wij nu meerdere keren in het water gelegen met de grote zeezoogdieren, het blijft spannend. We naderen een groep jagende orka's en we springen. Een vijftal orka's zwemt voorbij en naast me stopt een vrouwtjesorka. Ze draait haar hoofd en we kijken elkaar aan, wederzijdse interesse. Onder mij stopt een vrouwtje en gaat rechtop in het water staan, roerloos staat ze daar en kijkt me secondelang intens aan. Haar blik is zo indringend dat ik de neiging krijg mijn hand uit te steken en me voor te stellen. Bescheiden zeg ik door mijn snorkel: «Hallo, Orka.» Ze zwemt soepel weg en dan realiseren Casper en ik ons, dat wij midden in de zo zorgzaam samengedreven groep haringen zwemmen. Tot 3 keer toe nadert het zo'n 6 meter

lange mannetje ons heel rustig en stopt dan op een aantal meter afstand en lijkt te zeggen: «Wie en wat zijn jullie? Ik kan het niet zo waarderen dat jullie in ons ontbijtje rond zwemmen.» Dan vervolgt hij weer zijn weg. Al heeft het dier niet werkelijk tegen ons gesproken, toch voelen Casper en ik op hetzelfde ogenblik dat het de hoogste tijd is uit de groep haringen te gaan. We moeten hiervoor flink ons best doen. Ik zwem met kracht maar de haringen lijken ons wel te volgen, waarschijnlijk hopen zij op een stukje bescherming. De ervaring om een

standje krijgen van een orka is intens. Als we aan boord geklommen zijn, kost het me een tijdje om weer tot mezelf te komen. Niet lang daarna springen Casper en Valentin samen overboord en na enige tijd zit ook Valentin, toch een grote kerel, overrompeld aan boord. Ook hij heeft de intense blik van een rechtopstaande orka ervaren en is net als Casper en ik overweldigd. Wat een weergalozes ervaring. Onze snorkelexpeditie is geslaagd, de Nederlandse markt is een hele gave bestemming rijker...

SEA SAFARI ANDENES

Marten Bril, eigenaar Sea Safari Andenes, kapitein en natuur-fotograaf. Marten heeft een grote kennis van de natuur en deelt deze graag. Hij biedt naast de walvis- en vogelexpedities ook fotoreizen aan.

INFO: www.seasafarianden.es.no

standje krijgen van een orka is intens. Als we aan boord geklommen zijn, kost het me een tijdje om weer tot mezelf te komen. Niet lang daarna springen Casper en Valentin samen overboord en na enige tijd zit ook Valentin, toch een grote kerel, overrompeld aan boord. Ook hij heeft de intense blik van een rechtopstaande orka ervaren en is net als Casper en ik overweldigd. Wat een weergalozes ervaring. Onze snorkelexpeditie is geslaagd, de Nederlandse markt is een hele gave bestemming rijker...

REIS

Met SAS vlieg je van Amsterdam via Oslo naar Tromsø en daarna door naar Andenes. Bagagevrijdom is 23 kg. Dat is wat krap omdat je dikke kleding nodig hebt en een droogpak moet meenemen. De vluchten zijn niet lang, ze duren 1,5 uur per keer. De laatste hop in een klein propellervliegtuig duurt een half uur maar al met al kost het je een kleine dag.

VERBLIJF

Aan de haven zijn comfortabele huisjes te huur voor maximaal 4 personen. Er zijn 2 slaapkamers met ieder 2 eenpersoonsbedden. Er is een keukentje met koffiezetapparaat, magnetron en koelkast. Een ruime douche met vloerverwarming, wastafel en toilet. Een woonkamer met eettafel en zithoek. Je loopt zo vanaf de boot naar het verblijf. In de Brygga is er opslagruimte voor je pak. In het dorpje zit restaurant Ryggen waar je voor circa € 40 per persoon een maaltijd kunt nuttigen. Het is ook mogelijk om zelf wat eten in je huisje te bereiden. De supermarkt is op loopafstand. Boodschappen zijn in Noorwegen ontzettend duur dus wil je de kosten enigszins binnen de perken houden, is zelf eten koken wel het meest voordelig.

SNORKELEN

Het is een overweldigende ervaring om te snorkelen tussen de grote zeezoogdieren maar verheug je niet op een eenvoudig of comfortabel tripje. Het is snijdend koud en het is soms afzien. Bedenk ook dat je in het territorium van de dieren bent, toon respect door afstand te bewaren en niets aan te raken. Luister naar het advies van de experts aan boord. Zij weten veel over het gedrag van de orka's en bulruggen. De RIB is een snelle, sterke boot maar geen uitgelezen

duikboot. Je moet dus de fysieke kracht hebben om bij het achterdek, dat overigens laag in het water ligt, aan boord te klimmen. Je mag meerdere keren springen, soms heb je pech en zie je weinig. Soms heb je geluk en zie je alle dieren in één duik maar realiseer je dat het geen 'easy diving' is. Je bevindt je in de ongerepte wildernis en deze beweegt zich voort zonder rekening te houden met jou.

DUIKSEIZOEN

De walvissen zijn er het hele jaar al moet er buiten het seizoen iets meer moeite gedaan worden om ze te vinden. De orka's zijn er van midden november tot begin februari. Een deel van de orka's trekt dan de haring achterna. Een ander deel van de orka's schakelt over op zeehonden als voedsel. De beste tijd voor het snorkelen is in december en januari. De kans op goede ontmoetingen is dan het grootst.

Rendierhoedster Laila.

WAT IS ER TE DOEN

Bezoek de Sami. Je krijgt een goed inzicht in de cultuur van de Sami-bevolking. Ze zijn de enige die rendieren mogen bezitten en daar van leven. Je mag de rendieren voeren, die in de winterperiode bij het huis worden gehouden zodat ze bijgevoerd kunnen worden. **Ga op rendier- en elandjacht;** met je fototoestel wel te verstaan. Op je weg naar de Sami moet je goed om je heen kijken. De dieren zijn schuw en zijn goed gecamoufleerd. Elanden zie je voornamelijk vroeg in de morgen en zodra de schemering weer begint. Nader voorzichtig, dan heb je kans op een mooie ontmoeting. Kijk ook naar het water waar de otters in rondzwemmen. Als er voldoende sneeuw ligt, ga dan een **hondensledetocht** maken. Heb je even genoeg van de orka's, boek dan een **trip naar Ringstad** waar je in de Jørnfjorden de zeearenden kunt spotten. Ga iedere heldere avond op de uitkijk staan voor het **Noorderlicht**. Wil je **potvissen** zien dan is een verblijf tussen mei en september de beste tijd.

Meer info over Noorwegen vind je op www.visitnorway.com.

KLIMAAT

In Andenes is het koud, zeker als je gaat snorkelen. Het varieert tussen de +1 tot -10, maar als de wind waait is de gevoelstemperatuur een stuk lager. Het water is -1.

REISORGANISATIE

Dive and Travel, www.diveandtravel.nl

INFORMATIEAVOND OP 23 APRIL

Op 23 april organiseert Dive and Travel een speciale infoavond over deze reis. Marten Bril (Sea Safari Andenes) is dan ook aanwezig. Aanvang: 20:15 uur bij Pacific Diving, Reeuwijkse Poort 307, te Reeuwijk.

In de Brygga genieten we van een welverdiende tomatensoep.